

«MottakerNavn»

«Adresse»

«PostNr» «PostSted»

Trondheim, 22.04.2024

«Kontakt»

Dykkar ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):

Sakshandsamar:

«Ref»

2024/336

Johan Danielsen

Avgjerd i klagesak - klage på løyve til utsetting av douglasgran (*Pseudotsuga menziesii*) og europalerk (*Larix decidua*) i på gnr/bnr. 652/6 i Lindesnes kommune, Agder fylke

Vi viser til klage dagsett 27.10.2023 frå Naturvernforbundet, SABIMA og WWF (klagarane) på Statsforvaltaren i Agder sitt vedtak av 02.10.2023 med løyve til utsetting av 500 stk. douglasgran (*Pseudotsuga menziesii*) og 2500 stk. europeisk lerk (*Larix decidua*) på felt på 4 og 8,5 daa på gnr. 652, bnr. 6 i Lindesnes kommune.

Vedtak

Miljødirektoratet gjer om på Statsforvaltaren i Agder sitt vedtak gjort 02.10.2023, jf. forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Sverre Sunde Bragdø får ikkje løyve til utsetting av 500 stk. douglasgran (*Pseudotsuga menziesii*) og 2500 stk. europeisk lerk (*Larix decidua*) på felt på respektive 4 og 8,5 daa på gnr. 652, bnr. 6 i Lindesnes kommune, jf. forskrift 25. mai 2012 nr. 466 om utsetting av utanlandske treslag til skogbruksformål §§ 5 og 7.

Miljødirektoratets vedtak er endeleg og kan ikkje klages vidare, jf. forvaltningslova § 28 tredje ledd.

Retting

Vi finn at Sverre Sunde Bragdø må fjerne all douglasgran og europalerk utplanta på sin eigedom, jf. naturmangfoldloven § 69.

Dette vedtaket kan klagast på til Klima- og miljødepartementet. En eventuell klage skal stilast til Klima- og miljødepartementet, men sendast til Miljødirektoratet for førebunde sakshandsaming.

Sakens bakgrunn

Sverre Sunde Bragdø (søker) søkte 08.08.2022 om løyve til å sette ut 500 douglasgran på felt på 4 daa og 2500 europalerk på felt på 8,5 daa gnr-/bnr. 652/6 i Lindesnes kommune. Planting hadde skjedd før søknad ble sendt. Statsforvaltaren i Agder ga 02.10.2023 løyve til utplantinga.

Postadresse: Postboks 5672, Torgarden, 7485 Trondheim | **Telefon:** 73 58 05 00

E-post: post@miljodir.no | **Internett:** www.miljodirektoratet.no | **Organisasjonsnummer:** 999 601 391

Besøksadresser: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim | Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Besøksadresser Statens naturoppsyns lokalkontorer: Se www.naturoppsyn.no

Naturvernforbundet, SABIMA og WWF klaga på vedtaket den 27.10.2023. Statsforvaltaren opprettheldt vedtaket og sendte 10.01.2024 klagesaka til endeleg avgjerd hos Miljødirektoratet.

Merknader frå klager

Klagarane meiner at vedtaket om å gje løyve til utsetting er feil og må gjerast om til avslag på grunn av:

- Sjølv om det er nokre funn av artar og det finns registreringar i Naturbase i Lindesnes kommune er ikkje arealet i og omkring områda som er søkt planta til, nok undersøkt.
- Moglegheita for at det er annan verdifull natur og fleire truga artar som er relevant for saken i, og omkring områda det er planta på, er ikkje vurdert av Statsforvaltaren. Det er ikkje vurdert om dette er fordi det er få lokalitetar i området eller om det manglar kartlegging
- Prosjektet har store avvik frå PEFC-standard for sertifisering av tømmer for omsetting. Både treslagsval (douglasgran står ikkje på lista over utanlandske treslag som kan brukast) og planting på myr er i strid med denne standarden. Bruk av lerk er i PEFC-standard avgrrensa til kyststrøk. Klagarane meiner at dette ikkje er å regne som kyststrøk. Statsforvaltaren burde ha teke omsyn til disse momenta
- En må legge til grunn at europalerk er et utanlandsk treslag sjølv om den er registrert forvilla i kommunen
- Spreiing av lerk og douglasgran må kunne påreknast
- Klagarane finn ikkje at søker planlegg tiltak mot spreieing av utanlandske treslag eller til internkontroll
- Klagarane er sterkt kritiske til at søkjar fekk løyve til utplanting etter at denne hadde skjedd utan slikt løyve var gitt, slik lov og forskrift krev

Samla sett meiner klagarane at det ikkje er nok kunnskapen om naturmangfaldet i området til å gje løyve til denne utplantinga. Dei understrekar at disse utplantingane er i strid med PEFC-standard og slik truleg negativt å plante dei ut her. I klagen peiker dei og på at grunneigar ikkje har tankar om oppfølging av frøspreiing.

Statsforvaltarens vurdering

Søknadshandsaming

I løyvet gitt 02.10.2023 vurderer Statsforvaltaren saken slik:

- Det er ikkje spesielle naturverdiar innafor en radius på 7-800 meter frå dei områda det er søkt om å planta på
- Om vilkåra gjevne i løyvet vert følgd vil risikoen for negativ verknad på naturmangfaldet i dette området være svært små

Statsforvaltaren fann at søknaden kunne godkjennast, med disse vilkåra:

- *Skogeier skal gjennom internkontroll etablere rutiner for å sikre at avvik fra tillatelsen eller forskriften ikke inntreffer.*
- *Det fastsettes en sone på 100 meter fra bestandskant der skogeier har ansvar for kontroll med og fjerning av oppslag, jf. naturmangfoldloven § 7 andre ledd.*
- *Spredningen på egen eiendom må fjernes av søker.*
- *Ved spredning til andre eiendommer, må søker om mulig innhente grunneiers samtykke og deretter fjerne spredningen. Hvis eier av annen eiendom ikke tillater fjerning, må spredningen meldes til Statsforvalteren.*
- *Ved eventuell overdragelse av eiendom må ny eier informeres om tillatelse og vilkår som er satt.*
- *Ved hogst skal alle utenlandske trær fjernes, og det skal ikke settes igjen livsløpstrær.*
- *Det skal ikke plantes utenlandske treslag i kantsone mot myr, vann og vassdrag.*

- Tillatelsen gjelder for omsøkt areal, treslag og antall som i tabellen over og har en varighet på 5 år, dvs. fram til 02.10. 2028 (se kart).
- Dokumentasjon på internkontroll skal fremlegges på forespørsel. Et eksempel på skjema til bruk ved internkontroll finnes på Statsforvalterens nettside: Utsetting av utenlandske treslag Statsforvalteren i Agder

Førebuaende klagesakshandsaming

Statsforvaltaren kommenterer klagen slik:

1. "Statsforvalteren har vurdert kartleggingen av området som god nok til at det kan fattes et vedtak med bakgrunn i det som foreligger. Vi har ikke krevd en ekstra kartlegging eller utredning da vi mener det må så i samsvar til tiltakets omfang. I vedtaksbrevet under avsnittet om kunnskapsgrunnlaget har vi vurdert dette. Her har vi også listet opp relevante funn i en radius på 1,3 km rundt de omsøkte arealene.
- 2a) Norsk PEFC-skogstandard og FSC er en privat sertifiseringsordning. Statsforvalteren er ikke forpliktet til å vurdere etter disse kriteriene når vi fatter vedtak. I innledningen til vedtaket har vi presisert at Statsforvalteren ikke hensyntar de private sertifiseringskriteriene i utredningen, men vi har gjort søker oppmerksom på PEFC-kravene.
- 2b) Klager mener at det fuktige myromårdene ikke bør tilplantes. I AR5 og på skogbruksplanen er de omsøkte arealene regnet som produktiv skog. Arealet er i dag produktiv skog selv om det er fuktig der. Søker nevner ikke grøfting og grøfterensk som et tiltak. Grøfterensk i produktiv skog er ikke forbudt etter skogloven.
- 2c) Statsforvalteren legger ikke vekt på den private skogsertifiseringen når vi fatter vedtak.
3. Klager mener Statsforvalterens vurdering av spredningsrisiko og konsekvens for naturmangfoldet har store svakheter. Vi har vurdert offentlig tilgjengelige miljøkartlegginger, lagt til grunn artdatabankens fremmedartsliste for spredning og vindhastighet. Det er ikke registrert naturverdier innenfor en radius på 700-800 meter fra de to omsøkte feltene. Vi har vurdert at risikoen for negativ påvirkning for naturmangfoldet i dette området vil være svært begrenset dersom vilkårene for tillatelsen følges. Statsforvalteren har ingen flere merknader til dette punktet.
4. Klager mener det er en svakhet i vedtaket at søker ikke har nevnt noe om internkontroll eller at det er krav om tiltak mot frøspredning. Statsforvalteren har satt vilkår i tillatelsen om at skogeier skal ha kontroll på spredning og at det skal etableres rutiner for dette. At søker ikke har nevnt internkontroll i sin søknad endrer ikke på Statsforvalterens vilkår i tillatelsen. Vi forutsetter at vilkårene følges opp av søker.
5. Statsforvalteren tar ikke stilling til om skogeiers tiltak er i strid med Norsk PEFCskogstandard, ei heller om skogeier er sertifisert eller ikke.
6. Statsforvalteren har delegert myndighet til å fatte vedtak etter forskrift om utsetting av utenlandske treslag. Sanksjoner etter denne forskrift viser til naturmangfoldloven § 69 -§ 75. Naturmangfoldloven § 69 (retting og avbøtende tiltak) første ledd sier at myndigheten etter loven kan pålegge den ansvarlig å rette eller stanse forhold som er i strid med loven eller vedtak med hjemmel i loven. Statsforvalterne i Agder har valgt å behandle søknaden på vanlig måte ettersom utplantingen ikke utøver en umiddelbar og akutt fare for naturmangfoldet. Statsforvalteren tror ikke at fravær av sanksjoner vil føre til en uønsket praksis som at flere søker i etterkant av utplantingen."

Statsforvaltaren har vurdert klagen og opprettheldt vedtaket og sendt saken til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse jf. forvaltningsloven § 33 fjerde ledd.

Miljødirektoratets sakshandsaming og vurdering

Rettsgrunnlaget

Formålet med forskrift 25. mai 2012 nr. 466 om utsetting av utanlandske treslag til skogbruksformål (forskrifta) er å hindre at utsetting av utanlandske treslag medfører eller kan medføre uheldige følger for naturmangfaldet, jf. § 1. Etter § 5 er det krav om løyve til utsetting av utanlandske treslag til skogbruksformål. Løyve kan berre bli gitt dersom det ikkje er grunn til å tru at utsettinga vil føre til vesentlege uheldige følgjer for det biologiske mangfaldet. Dersom det ikkje er grunn til å tru at utsettinga vil føre til vesentlege uheldige følgjer, skal spørsmålet om løyve skal bli gitt eller ikkje avgjerast etter ei skjønsvurdering, der omsynet til uheldige følger for det biologiske mangfaldet skal vegast opp mot andre interesser. Det skal leggast særleg vekt på om treslaget og eventuelle følgjeorgansimer medfører risiko for det biologiske mangfaldet. Prinsippa i naturmangfoldloven § 8 til 12 leggast til grunn som retningslinjer for vurderinga, jf. naturmangfoldloven § 7.

Kunnskap om douglasgran

Douglasgran (*Pseudotsuga menziesii*) er i Artsdatabanken si risikovurdering i 2023 kategorisert til gruppa med potensielt høg risiko (PH). I DN-utredning 8-2012 er ikkje kortdistansespreiing (Nygaard m. fl. 1999) undersøkt. I same utredning er langdistansespreiinga berekna til å kunne bli på opptil 1391 meter når vinden bles med 10 m/s og 2781 meter ved 20 m/s.

Samla skogareal for douglasgran i Noreg er berekna til ca. 1.5 km². Den er spreidd langs kysten frå Østfold til Lofoten (Stabbetorp 2009). Douglasgrana veks best i djup næringsrik jord på beskytta voksesteder. Eldre tre krev meir lys enn vanlig gran. Sjølv om douglasgran berre er registrert med forvilla planter berre på ti lokalitetar i Oslo, Ås, Asker og Hurdal, Drammen, Froland og Mandal er forvilla bartre sterkt underrepresentert i de botaniske innsamlingane. Kor ofte arten er funnen gir neppe realistisk bilde av spreinga av arten. Douglasgran vekt raskt og har slått godt til i skogbruket i mange mellomeuropeiske land (Børset 1985). Den produserer frø frå 20-40 års alder (Børset 1985). Spreiinga i Norge er hemma mange steder av for låge sommartemperaturar til at frøa spirer (Stabbetorp 2009). Der den produserer frø kan det skje frå 20-30 års-alderen. Frøa er tilpassa vindspreiing, spreing med fugl førekome også. Den er innført mange stader i verden, og reknast enkelte steder som invaderande, blant anna i Tyskland og New Zealand.

Douglasgran blir i risikovurdering frå Artsdatabanken i 2023 vurdert til potensielt høg risiko med denne grunnen:

"Douglasgran vurderes til potensiell høy risiko PH. Invasjonspotensialet er stort, med høg median levetid og moderat ekspansjonshastighet, men med lite kjente økologiske effekter."

Kunnskap om europalerk

Europalerk (*Larix decidua*) har ikkje vært del av Artsdatabanken si risikovurderingar av framende artar i 2018 og 2023. Dette grunngir Artsdatabanken med at arten etablerte seg i Norge før 1800. Arten ble i Artsdatabanken si risikovurdering i 2012 plassert i kategorien svært høg risiko. Artsdatabanken beskriv den slik:

"Den trives best på middels til god jord som ikke er for fuktig. Europeisk lerk er svært lyselskende sammenlignet med andre bartrær."

Det betyr at den berre i liten grad kan etablere seg i skog andre stader med mykje skugge. Arten er observert som middels sterkt invasiv i kystlynghei i ytre Sogn. I same område ble den registrert i over 10 % av 50 undersøkte lokalitetar alt på 1990-tallet (Elven m.fl. observ.). Den kan og etablere seg i boreal hei og i opningar og kantsoner i bjørkeskog i store deler av landet. Grunnen til at Artsdatabanken vurderte den til svært høg risiko i 2012 er først og fremst grunna i forventa negative effektar i en sjeldan og trua naturtype; kystlynghei. Ved gjengroing av kystlynghei med eit framandt bartre som fortrenger norske lauvtrær og furu, vil strukturen i vegetasjonen bli sterkt endra i høve til naturlik suksesjon.

I DN-utredning 8-2012 blir det oppgitt at grensa for kortdistansespreiing (Nygaard m. fl. 1999) er opptil 30 meter med en maksimalobservert forynging på inntil 2100 frøplantar pr. dekar. I same rapport blir det estimert spreingsdistansar på opptil 838 meter ved vindhastigheit 10 m/s og 1676 meter ved 20 m/s. Framande lerkespesialiserte sopparter har etablert seg spontant etter introduksjon av arten.

Miljødirektoratets vurdering

Statsforvaltaren i Agder ga 02.10.2023 løyve til utplanting av 500 douglasgran og 2500 europalerk på respektive ca. 4 og 8,5 daa skogmark. Søknaden ble levert 08.08.2022 etter at planting hadde skjedd. Løyvet ble lasta opp til miljøvedtaksregisteret 05.10.2023. Klage ble levert 27.10.2023. Miljødirektoratet finn at klagen er rett-tidig og at klagarane, Naturvernforbundet, SABIMA og WWF-Norge, har rettsleg klageinteresse. Klagen blir derfor behandla.

Vi legg til grunn at douglasgran i framandartslista frå 2023 er satt i kategorien potensielt høg økologisk risiko (PH). Sjølv om europalerk ikkje er vurdert i framandartslistar etter 2012 er arten definert som framand etter naturmangfoldloven. Artsdatabanken sine praktiske tillempingar endrar ikkje på dette og vi legg vurderinga frå 2012 til grunn: Der ble europaklerk vurdert til kategori svært høg risiko.

Ved søk i Naturbase, Artskart og Kilden finn vi disse naturverdiane som vi vurderer som relevante innafor en avstand på to kilometer i områda kring plantefelta:

Raudlisteartar med avstand til plantefelt med douglasgran

Raudlisteart	Kategori	Mengd lokalitetar	Avstand
Klokkesøte	Sårbar	3	1500-2000 m

Raudlisteartar med avstand til plantefelt med europalerk

Raudlisteart	Kategori	Mengd lokalitetar	Avstand
Klokkesøte	Sårbar	3	1000-1500 m

Verdifulle naturtypar med avstand til plantefelt med douglasgran

Naturtype	Status	Avstand
Ytre Pottjønn sør	Regionalt verdifullt	100-500 m
Myr vest for Sløgedal	Lokalt verdifullt	1000-1500 m
Ormåsen	Lokalt verdifullt	1500-2000 m

Verdifulle naturtypar med avstand til plantefelt med europalerk

Naturtype	Status	Avstand
Ytre Pottjønn sør	Regionalt verdifullt	500-1000 m
Myr vest for Sløgedal	Lokalt verdifullt	1000-1500 m
Ormåsen	Lokalt verdifullt	1500-2000 m

MIS-figurar med avstand til plantefelt med douglasgran

MiS-figur -	Tal	Avstand
-------------	-----	---------

Liggande død ved	2	500-1000 m
Gamle trær	1	500-1000 m
Gamle trær	1	1500-2000 m
Liggande død ved	1	1000-1500 m
Eldre lauvtresuksesjonar	1	1000-1500 m
Eldre lauvtresuksesjonar	1	1500-2000 m
Rik bakkevegetasjon	2	1000-1500 m
Gamle trær	1	1500-2000 m

MIS-figurar med avstand til plantefelt med europalerk

MIS-figur -	Tal	Avstand
Liggande død ved	2	1000-1500 m
Liggande død ved	1	1000-1500 m
Eldre lauvtresuksesjonar	1	1000-1500 m
Rik bakkevegetasjon	2	1500-2000 m
Gamle trær	2	1000-1500 m

Av naturverdiane legg vi mest vekt på området Ytre Pottjønn sør som er vurdert til regionalt verdifull eller viktig – verdi B etter DN-håndbok 13. Dette er eit område med gamal fattig edellauvskog. Tre lokalitetar med klokkesøte (i raudlistekategori "sårbar"), ligg innafør område som kan bli påverka av spreiding frå begge bestandar av utanlandske treslag.

Naturmangfoldlovens § 8 seier at kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimeleg forhold til saken sin karakter og risiko for skade på naturmangfald. Vi finn at kunnskapsgrunnlaget er godt nok til å fatte eit grunngitt vedtak og legg derfor ikkje vekt på føre var-prinsippet i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

Klagarane meiner at området er dårleg kartlagd og at det er grunn til å tru at det er monaleg fleire viktige naturverdiar som er truga av utplantinga. Dei meiner at det slik ikkje kan gjerast eit lovleg vedtak i saken. Miljødirektoratet finn at det ikkje er rimeleg å krevja utvida kartlegging i saker som dette.

Statsforvaltaren har gjeve løyve til utplantinga etter at den har skjedd, og slik lovleggjort eit ulovleg tiltak. Begge plantefelta er etter tilhøva små og douglasgran er ikkje en av dei artane som er innafør skogbruket sin eigen PEFC Skogstandard. Standarden seier at utanlandske treslag berre kan plantast på areal det har stått utanlandske treslag på før avverking. Det er ikkje slik her. Lerk kan brukast etter denne standarden, men berre i kyststrøk. Vi finn ikkje at dette er klart innafør definisjonen kyststrøk da det er om lag 15 km ut til sjøen frå eigedomen. Plantefeltet med douglasgran ligg i tillegg på areal som inneheld myr. Planting av disse artane, er slik ikkje i tråd med denne standarden. Vi som statsforvaltaren, legg ikkje vekt på tilhøvet mellom tiltaket og PEFC-skogstandard i seg sjølv. Det har likevel betydning for avveginga mellom fare for skade på miljøet frå tiltaket og dei moglege positive samfunnsøkonomiske verknadene det kan føre med seg.

Vi finn ikkje at det er registrert europalerk eller douglasgran innafør 3-4 km frå utplantingsområda. Dette er slik ei helt ny etablering av utanlandske treslag i et større område. Det er på same måte som for naturverdiar mogleg at registreringane ikkje er fullstendige. Men på same måte som når det gjeld naturverdiar, må vi legge vekt på dei opplysningane som finns.

I dei kjeldene vi har brukt, finn vi ikkje kunnskap om store naturverdiar som kan bli negativt påverka av utplantingane. Vi legg i denne saken avgjerande vekt på det er teke i bruk nye utanlandske treslag i eit område der dei ikkje er dokumentert til stades frå før. Treslaga kan

spreie seg frå plantefelta til store nye område på og utafor eigedomen plantinga er gjort på. Søkjar har gjennom å plante ut utanlandske treslag utan å sette seg inn i regelverket kring dette, ikkje vist aktsemd. Denne har heller ikkje i søknadane som er sendt inn etter planting har skjedd, vist aktsemd gjennom til dømes plan for å hindre uheldige verknader av utplantinga.

Faren for skade på naturmangfaldet frå tiltaket skal vegast opp mot positive verknader for andre samfunnsinteresser, forskriften § 14. Plantefelta ligg helt inntil veg og vil ikkje krevje investeringar i veg for å få ut tømmeret. Dette veg positivt for økonomien i tiltaket. Bestandane er på den andre sida små og isolerte og erfaring viser at dette er negativt for å få god økonomi frå sluttavverking. Tiltaket er ikkje i tråd med skogbruket sin eigen PEFC-standard og dette kan og verke negativt for til økonomien med tanke på å utbytte ved sluttavverking og minskar slik sjansen for at sluttavverking vil skje.

Vi finn ikkje at tilhøva legg til rette for vesentleg økonomisk vinning, eller anna samfunnsøkonomisk vinning frå tiltaket. Det er ikkje dokumentert andre plantingar av douglasgran eller europalerk innafor rimeleg avstand. Vår vurdering er at det ikkje bør opnast for etablering av nye utanlandske treslag i nye område. Faktorar som svekker mogleg økonomi i tiltaket, gjer at vi frykter at bestandane kan bli ståande lengre enn vanleg omløpstid for artane. Dette aukar faren for at bestanda vil spreie frø til områda rundt i svært lang tid.

Miljødirektoratet legg derfor til grunn at utplanting på felta på gnr./bnr. 652/6 i Lindesnes kommune inneber stor risiko for skade på naturmangfaldet frå nye utanlandske treslag inn i et større område. Berekna nytta av tiltaket veg slik vi ser det ikkje opp for dette.

Vi gjer derfor om på vedtaket og løyvet til planting er derfor endra til avslag etter klage. Det følger av dette at dei utplanta trea må fjernast.

Helsing

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjend

Torfinn Sørensen
avdelingsdirektør

Janne Øvrebø Bohnhorst
seksjonsleiar

Kopi til:

Lindesnes kommune	Nordre Heddeland 26	4534	MARNARDAL
STATSFORVALTEREN I AGDER	Postboks 504	4804	ARENDAL